

Etapele creatiei in opera lui Lucian Blaga - a cincea parte

Dar, daca este adevarat ca esenta poeziei ramane necunoscuta poeziei incesi, atunci ea isi trage forta tocmai din capacitatea inepuizabila de a produce mister. Blaga nu este aplecat numai asupra tainelor lumii, ci si asupra marii taine a Eului autorevelat in propriul limbaj si discurs poetic. De la un poem la altul si de la un volum la altul, discursul acesta creste organic si capata valente inedite misterioase. Se apropie, oricat de iluzoriu, de propriul mister al Poeziei, rupt din marele mister al lumii sau adaugat la marele mister al lumii.

Inspirata de formula teatrului expresionist modern, dramaturgia lui Lucian Blaga a fost de la bun inceput receptata ca apartinand teatrului poetic de idei. Prima piesa, Zamolxe. Mister pagan, e mai degraba un poem dramatic, con-stituit din seria de reprezentari extatice, cu o mare forta de sugestie scenica si pantomimica. E o "piesa a vestirii", in cel mai curat spirit expresionist. Eroul pare un alt Zarathustra, profetul unei credinte noi, infatisata ca o contopire a indivizilor cu fortele cosmice elementare. Noua religie invinge insa numai prin sacrificarea lui Zamolxe, amintind de mitul crestin al mortii lui Iisus. Lucian Blaga e adeptul unui "teatru nou de simplificare extrema, de viziune, de idei si de gesturi extatice".

In piesele sale dramatismul psihologic e substituit de un dramatism spiritual de largi vibratii metafizice. Conflictul se muta pe plan cosmic, iar personajele sunt personaje-idei, intrupand forte elementare, stihii ale firii. Numai Fapta, cu varianta ulterioara Ivanca, si Daria pot fi considerate simple incercari de inspiratie psihanalitica, explorand subconstientul "in forma actualizata a miscarii dramatice". In rest, piesele lui Blaga respecta formula expresionista consacrata.

O nota distincta o constituie expresionismul de nuanta clasica filtrat prin izvorul folcloric (E. Todoran, Lucian Blaga. Mit. Poezie. Mit poetic), in piese ca Mesterul Manole, Anton Pann, Avram Iancu sau Cruciada copiilor (dupa I. Nego-itescu, cea mai buna piesa a lui Blaga, comparata cu Annonce faite a Marie de Paul Claudel). Ca o caracteristica generala, Blaga prezinta cu precadere in dramele sale "simboluri in actiune", cu personaje stilizate pana la depersonalizare, proiectate direct in mit, ca in teatrul de mistere. In felul acesta, teatrul lui Blaga este prin natura lui un teatru al extazului. Adeseori, elementul dramatic principal il constituie tacerea, prin care "se accentueaza misterul si se subliniaza gravitatea textului" (O. Sulutiu).

Pe buna dreptate, dramaturgia lui Blaga poate fi considerata o substructura a discursului poetic. Fara a nega teatralitatea teatrului lui Blaga, poeticul tine de insasi substanta acestor piese, expresia devenind un element al continutului. Poeticul intensifica, astfel, drama, iar cuvantul, in replicile personajelor, capata o dubla functie: una fonica si alta de iluminare, cum observa Al. Paleologu. Acelasi critic nu ezita sa-i recunoasca lui Blaga, in teatru, "geniul tragic", asa cum lui Caragiale ii recunoaste "geniul comic".